



Bu proje Avrupa Birliği ve
Türkiye Cumhuriyeti tarafından
ortaklaşa finanse edilmektedir



“BİRLİKTE BAŞARIRIZ”

BÜTÜNLEŞTİRME
KAPSAMINDA
EĞİTİM
UYGULAMALARI
ÖĞRETMEN
KILAVUZ KİTABI



BÜTÜNLEŞTİRME

2

HAZİRAN 2013
ANKARA



CAPITA
INTERNATIONAL DEVELOPMENT



BÜTÜNLEŞTİRME

Bütünleştirme Nedir?

Neden Bütünleştirme?

Bütünleştirmenin İlkeleri

Bütünleştirme Kimleri Kapsar?

Bütünleştirmenin Yararları

Bütünleştirme Uygulamalarında
İyi Örnekler

Bütünleştirme Uygulamalarında
Görev ve Sorumluluklar

2



İÇİNDEKİLER

BÜTÜNLEŞTİRME

BÜTÜNLEŞTİRME NEDİR?

NEDEN BÜTÜNLEŞTİRME?

BÜTÜNLEŞTİRMENİN İLKELERİ

Okul Binaları

Sınıflar

BÜTÜNLEŞTİRME KİMLERİ KAPSAR?

BÜTÜNLEŞTİRMENİN YARARLARI

BÜTÜNLEŞTİRME UYGULMALARINDA İYİ ÖRNEKLER

BÜTÜNLEŞTİRME UYGULAMALARINDA GÖREV VE SORUMLULUKLAR

Okul Yönetimi

Öğretmenler

Aileler

Okul Rehberlik Servisi

Destek Personel

Okul Aile Birliği

Sivil Toplum Kuruluşları, Yerel Yönetimler ve İlgili Diğer Kurum ve Kuruluşlar



Bütünleştirme, aktif ve kesintisiz olarak adım adım ilerleyen; ihtiyaç, olanak ve fırsatların değişimi ve gelişiminden etkilenerek bu çerçevede sürekli genişleyerek yenilenen bir süreci ifade eden, dinamik bir kavramdır.

BÜTÜNLEŞTİRME

BÜTÜNLEŞTİRME NEDİR?

Bütünleştirme, her birey için bireysel farklılıkları ne olursa olsun, sosyal, kültürel, eğitimsel, yaşamsal aktivite ve fırsatlardan tüm toplum üyelerinin eşit düzeyde yararlanmasını öngören bir üst kavram olup, içerik olarak çok boyutlu ele alınması gerekmektedir.

Örneğin;

- Herkes için kabul görme, saygı ve hoşgörü,
- Toplum içinde bir bütünlük, fırsat eşitliği,
- İşbirliği,
- Farklılıkların daha fazla tanınması, farklılıkları anlamaya çalışma ve farklılıklara uyum sağlama, toleransın artması,
- Tüm alanlarda olanaklara kolayca ulaşılabilirlik, eğitime ve topluma daha fazla katılım,
- Herkes için rahat, güvenli sosyal çevreler,
- Tam katılımı kolaylaştırıcı, her şeyi kapsayıcı değişim ve değişiklikler,
- Her çocuğun bireysel özellikleri ve ihtiyaçlarını dikkate alan eğitim-öğretim planlaması, öğretim programları ve materyallerinin oluşturulması/uyarlanması, eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve uygun eğitim ortamlarında eğitim olanaklarına erişimde toplumun tüm bireyleri ile eşit düzeyde erişim fırsatları sunulması gibi pek çok alan bütünleştirmenin kavramı içinde yer bulmaktadır.

Bütünleştirme, aktif ve kesintisiz olarak adım adım ilerleyen; ihtiyaç, olanak ve fırsatların değişimi ve gelişiminden etkilenerek bu çerçevede sürekli genişleyerek yenilenen bir süreci ifade eden, dinamik bir kavramdır.

NEDEN BÜTÜNLEŞTİRME?

Okula devam eden öğrencilerin bazı alanlarda öğrenmede güçlükler yaşamaları sık rastlanan bir durumdur. Bu öğrenciler özel gereksinimli ve/veya engelli ise bu sıklık daha da artabilmektedir. Söz konusu durumun en temel sebeplerinden birinin öğrencinin bireysel ihtiyaçlarını göz ardı eden öğretim yöntemlerinin uygulanması olduğu söylenebilir. Öğrenciden, eğitim performansı ve eğitsel ihtiyaçları ne olursa olsun standart bir öğretim yöntemi ile bireysel ihtiyaçlara göre herhangi bir esnekliği olmayan bir öğretim programına uyum sağlaması beklendiğinde sonuç ne yazık ki beklenenin çok altında kalmaktadır. Öğrencinin eğitim performansına ve bireysel ihtiyaçlarına dayalı farklılaştırılmış/çeşitlendirilmiş bir öğretimde bütün öğrencilerin öğrenme süreçlerine katılımı çok daha yüksek bir olasılıktır.

Özel gereksinimli ve/veya engeli olan bireylerin ayrıştırılmış ortamlar yerine bütünleştirilmiş eğitim ortamlarında eğitim ve öğretimlerine devam etmeleri,

toplumun daha geniş kesimleriyle kaynaşmalarını kolaylaştırmakta, toplumun bu bireylere yönelik olumsuz tutumlarının değişmesini sağlamakta ve dolayısıyla daha fazla sosyal bütünleşme imkânını da beraberinde getirmektedir.

Bütünleştirmeyi bir kavram olarak hayatımıza yerleştirmeye çalışırken sıklıkla kaynaştırma kavramı ile arasındaki fark merak edilmektedir.

Kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrencilerin, bir örgün eğitim okulunda, okulun eğitsel uygulamaları değiştirilmeksizin eğitim alabildikleri bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'deki sistemde, öğrencilerin eğitsel tanılama sonuçları "ağır, orta ve hafif düzeyde engelli" şeklinde sınıflandırılmaktadır. Engel seviyesi hafif olarak tanılanmış olan öğrencilerin okula devam edebilmeleri, okuldaki eğitsel uygulamalarda yalnızca çok küçük değişiklikler gerektirdiğinden bu öğrenciler kaynaştırma eğitimine alınabilmektedir.

Eğitimde bütünleştirme kavramı ise, okul uygulamalarının, orta ve ağır düzeyde engeli olan öğrencilerin de örgün eğitime devam edebilmelerini sağlayacak şekilde uyarlanması ve düzenlenmesini ifade etmektedir.

Temel amacımız öğrencimizi özel gereksiniminden ve/veya engelinden kaynaklı ayırtırmak yerine yapacağımız düzenleme ve uyarlamalarla okula, sınıfa, topluma bütünleştirmek olmalıdır.

Örnek

Özel gereksinimi olan bir öğrenci sınıfınıza katılacaktır. Bu öğrenci için Bütünleştirme ilkelerine dikkat ederek davrandığınızda;

- Özel gereksinimli öğrencinizin yaşadığı güçlüklerin anlaşılmasının yanı sıra güçlü yanlarının da açıklamasını yapar ve buna yönelik simülasyonları kullanırsınız (Görme engellinin dokunarak anlayabilme üstünlüğü, otistik bireyin odaklanabilme üstünlüğü gibi)
- Sınıfınızı düzenlerken özel gereksinimli öğrenciniz için yaptığınız bir değişikliğin diğer öğrenciniz için güçlük yaratmamasına dikkat edersiniz (tahtayı alta asmak uzun boylu öğrenci için güçlük yaşatacağından tahtayı alçalıp yükseltilen raylı bir sisteme asarsınız, az gören öğrenciyi öne aldığınızda boyu uzun ise arkasındaki öğrenciyi engelleyecektir o zaman sınıfı U şeklinde oturtursunuz).
- Öğrencinize ders sonunda zaman ayırıp bunun dışındaki zamanlarda boş kalmasına neden olmak yerine mevcut ders malzemelerini ona göre düzenleyerek ya da ders dışı zamanlarda yeni malzemeler hazırlayarak sınıfta tüm öğrencilerle aynı zamanda çalışmasını sağlarsınız.
- Her sabah günaydın demek gibi sınıf rutininiz varsa işitme engelli öğrencinizi bundan muaf tutmak yerine örneğin başı ve eli ile selam vermeyi öğretebilirsiniz.
- Özel gereksinimli ve/veya engeli olan öğrencinizi bazı derslerden muaf tutmak yerine uyarlamalarla derse katılımını sağlarsınız. (beden eğitimi dersinde tekerlekli sandalyedeki öğrencinize mendil kapmaca, masa tenisi v.b oynatmak, işitme engelli öğrencinize müzik dersinde müzik aletlerine veya zemine dokunarak ritmi hissetmesini sağlamak gibi.)



Bütünleştirmenin İlkeleri

- Öğrenciye yönelik düzenlemeler onu ayırtırmadan yapılmalı,
- Bütün çocuklara dönüşümlü olarak iyi olduğu yönünü ifade etme ve kullanma fırsatı verilmeli,
- Yapılan uyarlamalar tüm öğrencilerin ihtiyacına yönelik olmalı, bireysel farklılıkları dikkate alınarak yapılan uyarlamaların sadece belli bir öğrenci için değil Evrensel Tasarım İlkelerini dikkate alarak daha çok kişiye hitap etmesi sağlanmalı,
- Sistem içi ve sistemler arası işbirliği yapılmalı,
- Güncel teknoloji etkin bir şekilde kullanılmalı,
- Bütünleştirme sadece fiziksel bağlamda düşünülmemeli, bilişsel, sosyal, duyuşsal, eğitim uygulamaları bakımından da gerçekleştirilmelidir.

Bütünleştirme; belirtilen her durum için detaylı bir takım planlamaları da zorunlu kılmaktadır.

Okul bina ve çevre düzenlemelerinin (sınıflar, koridorlar, laboratuvarlar, atölyeler, merdivenler, tuvaletler, yatakhaneler, bahçe, vb) ulaşılabilirlikle ilgili kriterlere uygunluğu, eğitim öğretim sürecinde sınıf içi ve öğretimle ilgili düzenleme ve uyarlamalar nitelikli bir bütünleştirme uygulamaları kapsamında yapılması gerekenlerden bazılarıdır. Örneğin;

Okul Binaları

- Binaların içi ve dış duvarlarının, kapıların kesişen kenarlarının, mobilya ve eşyaların sivri uçlu olmaması, yuvarlak hatlı olması,
- Duvarların yüzeylerinin pürüzsüz olması, öğrencilerin çarpması durumunda zarar görecekları girinti ve çıkıntılar olmaması,
- Tabelaların ışıklı, Braille kabartma yazılı ve/veya sesli olarak düzenlenmesi,
- Bölümlerin (atölyeler, laboratuvarlar vb.) adının yazılı ifadesi yanında resimli, şekilli, Braille kabartma yazılı tabelaların kullanılması
- Yerlerde kaymayı engelleyen bir zemin malzemesi kullanılması
- Tuvalet ve vb. yerlerde tutunma barları bulunması,
- Olması gereken her yerde rampaların bulunması,

Sınıflar

- Yazı tahtaları ve panolar yükseklik açısından ayarlanabilir şekilde olması,
- Sınıfların ısı, ışık, ses, havalandırma ve izolasyon açısından eğitim ve öğretimi olumsuz etkilemeyecek şekilde düzenlenmesi, (örneğin; öğrencinin gözüne direk girmeyecek, tahtada yansıma yapmayacak ışık kaynağı olma-

sı, doğal aydınlatma yollarının kullanılması, pencere alanının güneş ışığından yeterince yararlanmaya uygun olması, dikkat dağıtıcı, gürültü niteliğindeki ses ve diğer etkenlerin kontrol altına alınması, ... vb)

Örnek

Sınıf içinden kaynaklanan gürültüyü azaltmanın en etkili yolu sınıf kurallarının gürültüyü azaltmayı hedefleyen tedbirleri de içerecek şekilde düzenlenmesi, bu kurallara özenle uyulmasıdır.

Örnek

Şeker hastası bir öğrencinin sık sık tuvalete gitmesi gerekebileceğinden bu öğrencinin sınıfının tuvalete yakın bir yerde olması, yürüme problemi olan bir öğrencinin sınıfının eğer okulda asansör yoksa okulun giriş katında olması gerekir.

- Sınıfın öğrencinin ihtiyaçlarına cevap verecek bir yerde bulunması,
- Sınıf içindeki masa ve sıraların sabit olmaması, ihtiyaca göre yer değiştirmeye uygun olması,
- Tüm cihazların kullanılabilmesi için yeterli sayıda ve uygun yükseklikte priz olması,
- Sınıfların düzeni ve sınıf içinde kullanılan renklerin sade olması, öğretim sürecini olumsuz etkileyecek uyaranların bulundurulmaması,

Örnek

Renkler çocukların fiziksel ve davranışsal durumunu etkileyebilmektedir. Dolayısıyla duvarlarda ve sınıf içi eşya ve araçlarda kullanılan renklerin özenle seçilmesi yararlı olacaktır. Renkler öğrenciye ve mekânların, araçların kullanım amaçlarına göre de değiştirilmelidir. Açık mavi ve açık yeşil ve sarının rahatlatıcı bir etkisi olduğu bilindiğinden kullanılacak renklerdir.



- Sınıfta öğrencilerin birbirlerini ve öğretmenlerini rahatça görebilecekleri şekilde (Örneğin, U veya yarım daire) oturmalarının sağlanması. Eğer bu oturma düzeni sağlanamıyorsa çocuğun öğretmenini rahatça görebileceği, konuşmasını rahatça takip edebileceği bir yere yerleştirilmesi.
- Bireysel çalışma ortamlarının düzenlenmesine dikkat edilmesi.
- Eğitim öğretime hizmet edecek uygun araç gereçlerin düzenlenmesi.

Örnek

Ders konularının işleyişine uygun olarak işitsel ve görsel ortam düzenlenmesi, üç boyutlu modeller, televizyon vb. araç gereçlerden yararlanılması.

“Engelsiz Okul Modeli” bütünleştirme için kilit bir model olup, eğitimde etkin bütünleştirme için belli aralıklarla çocuğun gelişimi, fiziksel ortam, eğitim uygulamaları, eğitim öğretim yöntem ve materyalleri vb. bileşenlerin değerlendirilerek gerekli değişiklik ve düzenlemeleri yapan, kendini değerlendirip yenileyen ve sürekliliği olan bir sistemi tanımlamaktadır.

Bütünleştirme, çocuğun özel gereksinimi ve/veya engeli olsun veya olmasın, sosyal, kültürel, eğitimsel, yaşamsal aktivite ve fırsatlara tüm toplum üyeleri ile eşit düzeyde erişimde güçlük yaşayan bütün çocukları kapsar.

BÜTÜNLEŞTİRME KİMLERİ KAPSAR?

Bütünleştirme, çocuğun özel gereksinimi ve/veya engeli olsun veya olmasın, sosyal, kültürel, eğitimsel, yaşamsal aktivite ve fırsatlara tüm toplum üyeleri ile eşit düzeyde erişimde güçlük yaşayan bütün çocukları kapsar.

Söz konusu bireyler belirli bir gereksinimine ve/veya engele ilişkin tanı almış olanlar (işitme, görme, zihinsel engelliler vb.) ile tüm gelişim alanları açısından dezavantajlı grupları da kapsamaktadır (örneğin, ihmal ve istismar riski taşıyan, eğitim fırsatlarına erişimde dezavantajlı bölgelerde yaşayan, düşük sosyo-ekonomik düzey, suça itilmiş/suç işleme riski altındaki bireyler, sokakta yaşayan çocuklar, çocuk işçiler vb.).

BÜTÜNLEŞTİRMENİN YARARLARI

Özel gereksinimli ve/veya engeli olan çocuklar açısından

- Kendine güvenir.
- Cesareti artar.
- Sorumluluk alma bilinci değişir.
- Sosyal uyum ve akademik başarısı artar.
- Olumsuz tutum ve davranışları azalırken olumlu tutum ve davranışları artar.
- Topluma kabulü artar.
- Etkin sosyal iletişim, etkin katılım, işbirliği ve toplumsal yaşam ve uyum becerileri kazanırlar.
- Farklı özellikleri olan bireyleri tanıma olanakları artar.
- Ortak yaşam alanlarında birlikte yaşamayı öğrenirler

Normal gelişim gösteren akranlar açısından

Özel gereksinimi ve/veya engeli olan akranlarına karşı;

- Ön yargıları azalır.
- Hoşgörü gösterirler.
- İhtiyacı olanlara yardımcı olurlar.
- Ortak yaşam alanlarında birlikte yaşamayı öğrenirler
- Farklı özellikleri olan bireyleri tanıma olanakları artar.
- Koşulsuz kabule uygun davranış gösterirler.

Öğretmenler açısından

- Özel gereksinimi olan ve/veya engeli olan çocuklara ve ailelerine nasıl yaklaşacağını bilir, işbirliği yapar, ailelerin eğitime etkin katılımı için gerekli düzenlemeleri yapar.
- Sınıf ortamını ve öğretim programını sınıftaki çocukların gereksinimine göre düzenler, uygular, değerlendirir ve gerekli güncellemeleri yapar.
- Sürekli mesleki gelişim için gerekli girişimlerde bulunur, eğitim alır, sınıfında araştırmaya dayalı uygulamalara yer verir, araştırma yapar, uygular, sonuçlarını değerlendirir.

Tüm aileler açısından

- Eğitime aktif olarak katılırlar.
- Çocuklarına nasıl yardımcı olacakları konusunda yeni yöntemler öğrenirler.
- Diğer ailelerle iletişime geçerek deneyimlerini, bilgilerini paylaşma olanağı bulurlar.
- Yasal hak ve sorumluluklarını öğrenirler.

Okulunuzda ve/veya sınıfınızda sınıfla veya öğrenme süreciyle tam olarak bütünleşmiş olduğu gözlenen bir çocuğu düşünün.

- *Bunun nedeni sizce ne olabilir?*
- *Bu durumun değişmesi için ne yapabilirsiniz?*



Öğretmen açısından baktığımızda, sınıfta farklı öğrenme düzeyinde olan öğrencilerin varlığı, öğretmenin sınıf içinde de yeni düzenlemelere yer vermesini gerektirir. Bu düzenlemeler sınıf içinde öğretme yöntem ve tekniklerinin farklılaştırılmasına katkıda bulunacaktır. Aynı zamanda bütün öğrencilere fayda sağlamanın yanı sıra öğretmenin mesleki gelişimini ve tatminini de arttıracaktır.

Örnek

Bir öğretmen sınıfında özel gereksinimli ve/veya engeli olan, sınıf içi kurallara uymada güçlük yaşayan ve davranış bozukluğu sergileyen örneğin, diskalküli (rakamları tanıma ve sıralama konusunda zorluk çeken), hiperaktivite ve dikkat eksikliği problemi olan öğrenciler, içe dönük vb) çocuklar olduğunu gözlemlemiştir.

Bu kapsamda aşağıdaki etkinlik planlamıştır.

ETKİNLİK ADI: Var mısın Yok musun? (Öğretmen o dönem çok gündemde olan “var mısın yok musun” yarışma programından esinlenerek yarışmanın basitleştirilmiş bir şeklini sınıfında uygulamaya karar vermiştir.)

YÖNTEM VE UYGULAMA: Öğretmen 9 adet kutuyu farklı renklerdeki kâğıtlarla kaplamış, öğrencilere göstermeden kutuların içlerine 1-9 arasındaki rakamları karışık bir şekilde yerleştirmiştir. Öğretmen öncelikle oyunun kurallarını öğrencilerine açıklamıştır. Daha sonra; Bir öğrenci yarışmacı olarak seçilmiş, diğer dokuz öğrenci kutuları tutmakla görevlendirilmiştir. Bir öğrenci de sunucu seçilmiştir.

Sunucu yarışmacıya hangi kutuyu açtırmak istediğini sorar; yarışmacı istediği renk kutuları açtırarak en büyük rakamı bulmaya çalışır. Yarışmacının 3 kutu açtırma hakkı vardır. Sunucu yarışma sırasında seyircilerle etkileşime geçerek onların da fikirlerini alır. Yarışmacı oyunu tamamladıktan sonra en büyük rakamı bulsun ya da bulmasın alkışlanır. Daha sonra bütün kutular açılır. Rakamlar küçükten büyüğe doğru seslendirilerek sıralanır. Oyun tüm istekli öğrencilerin katılımı tamamlanınca kadar devam eder.

SONUÇ: Etkinlik diskalküli, hiperaktivite ve dikkat eksikliği problemi olan, içe dönük, sınıf içi kurallara uymada güçlük yaşayan veya davranış bozukluğu sergileyen çocuklar için rakamları tanıma, tanımlama, sıralama, etkin sosyal iletişim, etkinliğe aktif katılım imkanı sağlamıştır.

Etkili bir bütünleştirme uygulamasında pek çok kişinin bir arada çalışmasını gerektiren ekip çalışması büyük önem taşımaktadır.

- Diğer çocuklar,
- Sınıf öğretmeni,
- Branş öğretmenleri,
- Rehber öğretmen,

- Destek öğretmeni,
- Okul yönetimi,
- Okul personeli,
- Tüm Aileler,

Aynı zamanda, pek çok kurumun bir arada çalışmasını da gerektirmektedir.

- Rehberlik ve Araştırma Merkezleri,
- Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri
- İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri,
- Sivil toplum kuruluşları,
- İlgili Bakanlıklar (Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı)
- Yerel Yönetimler,
- İlgili resmi kurumlar,

Söz konusu kişi, kurum ve kuruluşların etkili bir bütünleştirme uygulamasını gerçekleştirebilmeleri için görev ve sorumluluklarını aktif olarak yerine getirmeleri önemlidir.

Bütünleştirme bir süreçtir...

Bütünleştirmede süreç, aile, okul ve çevre tarafından sürekli desteklenmeli ve geliştirilmelidir.

BÜTÜNLEŞTİRME UYGULMALARINDA İYİ ÖRNEKLER

Bütünleştirme uygulaması ile ilgili ülkemizde geliştirilmeye açık birtakım çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan örnekler verelim:

Örnek

Ankara Yenimahalle Batıkent Anaokulu ve Altındağ Doğan Çağlar Ortopedik Engelliler İlkokulu bir araya gelerek bu çalışmayı gerçekleştirmiştir. Çalışma 29/04/2013 tarihinde Doğan Çağlar Ortopedik Engelliler İlkokulunda iki gruptan 10'ar öğrencinin mutfak ve sanat etkinliği yapmak üzere bir araya gelmesiyle gerçekleştirilmiştir. Etkinlik gerçekleştirilmeden önceki süreçte Batıkent Anaokulu öğrencilerinin simülasyon çalışmalarıyla empati kurları sağlanmış, engellilik durumları ve nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilgilendirilmişlerdir. İki grup öğrenci bir araya geldiklerinde bir işi birlikte yapabilme becerisini geliştirmişler ve faaliyet dışında da kişisel paylaşımlarda bulunmuşlardır. Mart 2013 tarihinde başlayan bu etkinlikler halen devam etmektedir.

Örnek

Ankara'nın Yenimahalle İlçesinde Milli Eğitim Vakfı Erken Çocukluk Eğitim Merkezi Anaokulu ve Gökkuşuğu İlköğretim Okulu'nda bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Özel eğitime gereksinimi olan ve davranış problemleri yaşayan iki çocuk için akran desteği ile çalışma başlatılmıştır. Çalışma başında gönüllü 10 çocuk seçilmiş ve çalışma detayları çocuklara anlatılmıştır.



Çalışma, okul rehber öğretmenleri tarafından yürütülmüş ve özel eğitim öğretmeninden de destek alınmıştır. Bir eğitim-öğretim dönemi boyunca her hafta bir ders saati 10 gönüllü öğrenci ve iki özel gereksinimli öğrenciyle etkileşim grubu kurulmuş, “kurallı oyun oynama” çalışması yapılmış, bütün süreç kayıt altına alınmıştır. Sınıf-içi gözlem raporlarına göre özel gereksinimli çocukların çalışma öncesinde gösterdikleri olumsuz davranışlarda çalışma sonrası azalma olduğu tespit edilmiştir. Bu çocukların özel eğitim destek hizmet personelinin grup çalışması sayesinde diğer çocuklar tarafından daha kolay kabul gördükleri ve sınıf içinde etkili bir öğretim sürecinin olduğu gözlemlenmiştir.

Örnek

Ankara-Çankaya Ulubatlı Hasan İlkokulunda bütünleştirmeyi desteklemek için aşağıdaki etkinlikler gerçekleştirilmektedir:

- Mavi kapak toplama projesi dâhilinde iki adet tekerlekli sandalye temini sağlanmıştır.
- Atık pil toplama kampanyası kapsamında çevreye duyarlılık bilincinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır.
- Atık kâğıt ve kitap toplama kampanyası ile toplanan iki kamyon atık kâğıt, geri dönüşüme yollanarak elde edilen gelir engelsiz okul projesinde kullanılmıştır.
- Okulumuz bünyesindeki anasınıfı öğrencilerin bütünleştirme kavramıyla erken yaşta tanışmalarını sağlamak amacıyla özel gereksinimli ve/veya engeli olan öğrencilerle anasınıfı öğrencileri arasında eğlence, yemek, birlikte piknik faaliyetleri düzenlenmiştir. Okul yönetiminin de katılımı ile bütünleştirme öğrencileri bulunan sınıfların velileri ve öğrencileri ile okul dışında aylık yemekli toplantılar düzenlenmektedir.
- Destek eğitimi odasının kullanımında bütünleştirme eğitimi kapsamında eğitim alan öğrenciler dışındakilerin de girmesi, bilgi edinmesi, uygulama yapması sağlanmaktadır.
- Özel gereksinimi ve/veya engeli olan öğrencisi olan ve olmayan sınıflar bir araya getirilerek drama çalışmaları planlanmakta, tüm öğrencilerin bu etkinliklere katılımı sağlanarak sınıf ortamında kabul sürecinin artırılmasına yönelik faaliyetler sürdürülmektedir.
- Kız ve erkek öğrenciler için ayrı engelli tuvaletleri yapılmamış okul tuvaletleri içinde düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.
- Okul genelinde her eğitim öğretim yılı başında her öğrenciye; öğrenci hakları ve sorumlulukları, engelli hakları hakkında bilgilendirme çalışmaları panolara asarak ve broşür dağıtarak yapılmaktadır.
- Bütünleştirme hizmetlerinden en üst düzeyde fayda sağlamak amacıyla okulumuz bünyesindeki özel eğitim hizmetleri kurulu her ay yaptığı toplantılarla yukarıda belirtilen çalışmaların izleme ve değerlendirmesini gerçekleştirmektedir.
- “Geziyorum-Öğreniyorum” projesi kapsamında okulumuz öğrencileri için karma gruplar halinde gezi etkinlikleri düzenlenerek, yaparak - yaşayarak öğrenmeleri sağlanmaktadır.

Bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarının gerçekleştiği okullardaki öğretmenler, öğretim sürecinin daha geniş yelpazede öğrencileri kapsayacak şekilde uyarlamalar yapabilirler.

Örnek

İlkokul 1. Sınıf öğrencisi okulun bahçesine bile girmek istememektedir. Sınıf öğretmenin denediği tüm teknikler (sorumluluk verme, kademeli uzaklaştırma, olumlu davranışı ödüllendirme, olumsuz davranışı görmezden gelme vb.) sonuç vermemiştir. Daha sonra öğretmen rehberlik servisi ile işbirliğine girmiş, öğretmen ile birlikte aile profili irdelenmiş ev ziyareti planlanmış ve ziyaret gerçekleştirilmiştir (öğrencinin odası gezilip, oyuncaklarıyla oyunlar oynanıp, birlikte yemek yenmiş vb. vakit geçirilmiştir). Bu ziyaretin sonucunda öğrenci sınıf öğretmenine ve okul rehber öğretmenine yakınlık hissedip yabancılık hissinden kurtulmuş güven oluşturmuştur. Ertesi gün öğrenci okula beklenen düzeyde uyum sağlamış sorun çıkarmadan gönüllülikle sınıfa girip derse katılmıştır. Öğrenci ile daha sonra okula uyum konusunda herhangi bir sorun yaşanmamıştır. Bu ev ziyaretinin özelliği öğrencinin kişisel eşyalarının onun ortamında onun izniyle yaşamına dahil olarak paylaşılmış olmasıdır.

Okula uyum sağlamada güçlük çeken çocukların okulla bütünleştirilmesi için yaptığınız uygulamalar konusunda kendi okullarınızdan verebileceğiniz örnekler mevcut mu?

BÜTÜNLEŞTİRME UYGULAMALARINDA GÖREV VE SORUMLULUKLAR

Bütünleştirme uygulamalarının kurumlarımızda hayata geçirilebilmesi için kuşkusuz tüm paydaşların (okul yönetimi, öğretmenler, aileler, okul rehberlik hizmetleri birimi, okul çalışanları, okul aile birliği, sivil toplum kuruluşları, belediyeler, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri vb.) görev ve sorumlulukları bulunmaktadır.

Okul Yönetimi

- Her çocuğa en uygun eğitimi vermek konusunda okulun tam kararlılıkla faaliyet göstermesini sağlar.
- Okula kayıt sürecinde ve sonrasında özel gereksinimli ve/veya engeli olan çocuklarla ilgili öğrenme ortamlarının düzenlenmesinde etkin rol oynar.
- Çocukların öğrenme-öğretme süreçlerinde ihtiyaç duyabilecekleri destek eğitim personelinin ve materyallerin temin edilmesinin sağlanması için girişimlerde bulunur.
- BEP'i yönetir, öğrenme ve öğretme süreçlerini takip eder.
- Bütünleştirme konusunda ailelerin bilgilendirilmesi sürecini yönetir.
- Paydaşlar arası işbirliğini sağlar.



Bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarının gerçekleştiği okullardaki öğretmenler, öğretim sürecinin daha geniş yelpazede öğrencileri kapsayacak şekilde uyarlamalar yapabilirler.

- Hizmet-içi eğitime ihtiyacı olan personeli yönlendirir.
- Özel eğitim hizmetleriyle ilgili mevzuatı ve sorumluluklarını bilir.

Öğretmenler

- Çocuğun eğitsel ve sosyal gelişimini izler ve değerlendirir.
- İhtiyacı olan çocukların; RAM, sağlık kurumları, spor kulüpleri, sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklere yönlendirilebilmesi için okul yönetimi ile görüşür.
- Özel gereksinimli ve/veya engeli olan çocuklar için; okul yönetimi, rehberlik servisi, çocuğun ailesi ve destek personel ile işbirliği yaparak öğrenme ve öğretim süreçlerini planlar.
- Öğrencinin ihtiyacına uyum sağlamak için çeşitli öğretim yöntemleri uygular.
- Okuldaki destek personel ile işbirliği içinde bulunur. Bu süreçte aile ile periyodik toplantılar düzenler.
- Eğitim süreci içerisinde çocuğun gelişimini düzenli olarak gözlemler ve değerlendirir. Gerekli uyarlamaları yapar.
- Özel eğitim hizmetleriyle ilgili mevzuatı ve sorumluluklarını bilir.

Aileler

- Aile yasal hak ve sorumluluklarının neler olduğunu bilir.
- Eğitim öğretim sürecinde öğretmenle işbirliği yaparak aktif katılım sağlar.
- Akran velileri ile iletişim ve işbirliği içinde olur.
- Aileler çocuklarının eğitimi hakkında karar verme sürecine dahil olur.
- Öğrencinin eğitim planlama sürecine aile etkin katılım sağlar.

Örnek

Okulda öğrenci velisinin bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) geliştirme ve uygulama sürecinde; ailenin öğrencinin ihtiyaçları, becerileri, yeterlilikleri, sevdiği ve sevmedikleri, nasıl öğrendiği gibi konularda fikirlerini içeren bir öneri listesini okula iletilmesiyle ailenin beklentileri öğrenilmiştir. Hedefler oluşturulurken ailenin katkısı sağlanmış ve daha sonraki süreçte öğretmenler ile veli sürekli iletişim içerisinde olmuştur.

Okul Rehberlik Servisi

- Sınıf öğretmeni ile işbirliği yapar.
- Aile ile işbirliği içinde bulunur.
- Destek personeli ile işbirliği yapar.
- BEP birimine destek verir.
- Aile eğitimlerini bütünleştirme uygulamalarını destekler yapıda planlar.
- Okul rehberlik servisi; Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM), Hastaneler, Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ile işbirliği yapar.
- Özel eğitim hizmetleriyle ilgili mevzuatı ve sorumluluklarını bilir.

Okul yönetiminin bütünleştirme uygulamalarını destekleyici bir tutum içinde olması sürecin etkililiğini etkileyen en önemli faktörlerdendir.

Okul yönetiminin bütünleştirme uygulamalarını destekleyici bir tutum içinde olması sürecin etkililiğini etkileyen en önemli faktörlerdendir.

Destek Personel

- Çocuğun ihtiyacına göre hazırlanan planı uygular ve öğretmenle işbirliği içinde çalışır.
- BEP uygulaması konusunda destek olacağı ve işbirliği sağlayacağı konuların netleştirir.
- Özel eğitim hizmetleriyle ilgili mevzuatı ve sorumluluklarını bilir.

Okul Aile Birliği

- Okulda gerekli fiziksel düzenlemeler için malzeme temini yapar.
- Toplumda farkındalığın artırılması için düzenlenen eğitim, gezi, gösteri vb. etkinliklerde okula destek sunar.
- Özel eğitim hizmetleriyle ilgili mevzuatı ve sorumluluklarını bilir.

Okul Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri

- Öğrencinin devam ettiği okul ile işbirliği yapar.
- Öğrencinin sınıf öğretmeni ile işbirliği yapar.
- Aile ile işbirliği içinde bulunur.
- Destek personeli ile işbirliği yapar.
- BEP birimine destek verir.
- Özel eğitim hizmetleriyle ilgili mevzuatı ve sorumluluklarını bilir.



Sivil Toplum Kuruluşları, Belediyeler ve İlgili Kurum ve Kuruluşlar

- Toplumsal yaşam, sosyalleşme sürecinde öğrencilere gerekli ortamın sağlanması için okula destek sunar.
- Okulda gerekli fiziksel düzenlemeler için malzeme temini yapar.
- Toplumda farkındalığın artırılması için düzenlenen eğitim, gezi, gösteri vb. etkinliklerde okula destek sunar.
- Özel eğitim hizmetleriyle ilgili mevzuatı ve sorumluluklarını bilir.

- *Sizce okulunuzda bütünleştirici bir ortam oluşturabilmek için ne tür düzenlemeler ve uyarlamalar yapılmalıdır?*
- *Bu düzenleme ve uyarlamaları önceliğine göre hayata geçirirken nasıl bir planlama yapabilirsiniz?*
- *Bu planlamaları hayata geçirebilmek için ulusal düzeyde, yerel düzeyde, okul düzeyinde ne tür desteğe ihtiyacınız olacağını düşünüyorsunuz?*

Bütünleştirme kapsamında okul ve sınıf içindeki uyarlama ve düzenlemelerinizi planlarken Engelsiz Okul Modeli Standartları ve Performans Göstergeleri Kılavuzundan yararlanabilirsiniz.

*** Bu bölümle ilgili kaynakçaya kılavuz setinin son kitapçığından ulaşabilirsiniz.





özel
eğitimin
güçlendirilmesi
projesi

"birlikte başarırız"

"BİRLİKTE BAŞARIRIZ"

BÜTÜNLEŞTİRME
KAPSAMINDA
EĞİTİM
UYGULAMALARI
ÖĞRETMEN
KILAVUZ KİTABI

2